Blake

cennet ile cehennemin evliliği

İngilizceden Çeviren: Burhan Sönmez

2. BASIM

AYRINTI

ŞİİR

William Blake

1757'de Londra'da doğdu. Babası çorap imalatçısı, annesi ev kadınıydı. Yedi kardeşin üçüncüsü olan William on yaşına kadar okuyabildi, sonra gravür eğitimi aldı. Yirmi iki yaşındayken Kraliyet Akademisi'ne girdi. Romantik Çağ'ın en önemli isimlerinden olmasına rağmen, gerçek değeri ancak ölümünden sonra takdir edilebildi. İngiltere dışında gelişen Fransız ve Amerikan devrim hareketlerine sempati duydu. Başta din olmak üzere geleneksel kurumlara karşı eleştirel bir tutum aldı ama aydınlanma felsefesine karşı da mesafeli durdu. İnsanı merkeze yerleştiren ve temel insani sorunlardan yurttaşlık haklarına, siyasetten felsefeye her alanda otoriteye meydan okuyan bir anlayışla, farklı üsluplarda şiirler kaleme aldı. *Masumiyet Şarkıları* (1789), *Cennet ile Cehennemin Evliliği* (1790-1793), *Tecrübe Şarkıları* (1794), *Jerusalem* (1804-1820) başta olmak üzere pek çok kitap yazdı. Milton ve Dante gibi çok sayıda yazar ve şairin kitaplarını resimledi. Lirizmin doruğuna çıktı, felsefenin derinlerine indi, çoğu yerde bu ikisini birbirine yakınlaştırdı. 1827'de hayata veda etti.

Burhan Sönmez

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. *Kuzey* (2009), *Masumlar* (2011), *İstanbul İstanbul* (2015) adlı romanları İletişim Yayınları'nda yayımlandı. *Masumlar*, Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Romanları İngilizce, Fransızca ve Çince'nin de aralarında bulunduğu yirmiden fazla dile çevrildi. *Bir Dersim Hikâyesi* (Metis, 2012), *Bana Adını Söyle* (YKY, 2014) ve *Gezi* (Binooki/Almanya, 2014) öykü derlemelerinde yer aldı. Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü 2014 yılı seçici kurulu üyeliği yaptı. ODTÜ'de Edebiyat Kuramı üzerine dersler verdi.

William Blake

Cennet ile Cehennemin Evliliği

Ayrıntı: 972
Şiir Dizisi: 10

Cennet ile Cehennemin Evliliği
William Blake

Kitabın Orijinal Adı
The Marriage of Heaven and Hell

İngilizceden Çeviren
Burhan Sönmez

Yayıma Hazırlık:
Sabine Adatepe, Müslüm Yücel,
Derviş Aydın Akkoç, Damian Croft, Ümit Hussein

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Petek Yılmaz

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı
Ali Laçin - Barış Matbaa - Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı / Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 33160

Birinci Basım: *İstanbul, Nisan 2016*
İkinci Basım: *İstanbul, Temmuz 2018*
Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-093-1
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.:3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

 twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

William Blake

Cennet ile Cehennemin Evliliği

İngilizceden Çeviren: Burhan Sönmez

Sunuş

William Blake 1782'de Catherine'le tanıştığında yirmi beş yaşındaydı. Kendisinden beş yaş küçük Catherine'e başından geçen acı bir aşk hatırasını anlattı, sonra onu sabırla dinleyen genç kadına "Bana acıyor musun?" diye sordu. Catherine "Evet" diye karşılık verince Blake'in ağzından bütün içtenliğiyle şu sözler döküldü: "O zaman seni seviyorum."

Blake kendi yaşamında olduğu gibi sanatında da sahiciliğe ve aykırılığa bağlanırken, kimilerince dahi kimilerince kaçık olarak görülmeyi göze almıştı. Çağdaşları Coleridge ve Wordsworth gibi şairler bile onu yüceltmekle küçümsemek arasında gelgitler yaşamışlardı. Yüceliğin bu kaçınılmaz kefaretini yüklenen Blake, insanlara inanılması zor ama arzu dolu hayaller sunarken, sık sık halüsinasyonlar görüyordu. Wordsworth şöyle demişti onun hakkında: "Bu gariban adamın deli olduğuna kuşku yok. Ama onun deliliğinde öyle bir şey var ki, Lord Byron veya Walter Scott'un akıllılığından daha çok ilgimi çekiyor."

Bu deliliğin bütün dünyanın ilgisini çekmesi zaman aldı. Alexander Gilchrist'in ilk cildi 1863'te yayımlanan *Life of William Blake* başlıklı iki ciltlik incelemesine kadar unutulmuş görünen Blake bu biyografi sayesinde hatırlanmakla kalmadı adeta gerçek potansiyeliyle yeniden doğdu. Yirminci yüzyılda ise tartışılmaz bir isme dönüşerek, Aldous Huxley gibi yazarlardan Jim Morrison, Bob Dylan gibi müzisyenlere kadar çok sayıda sanatçı için ilham kaynağı oldu.

Londralı orta halli bir ailenin yedi çocuğundan biri olarak sadece on yaşına kadar okula gidebilen Blake, bir süre evde annesi tarafından eğitildikten sonra resim okuluna kaydedildi. On beş yaşında gravür işinde çalışmaya başladı ve yedi yılda usta bir oymacı düzeyine ulaştı. Westminster Katedrali'ndeki çalışmaları sanatsal ve düşünsel ufkunu genişletirken, oradaki esrime anlarında İsa'yı ve Havariler'i gördüğünü söyledi.

Yirmi iki yaşında Kraliyet Akademisi'ne girdi. Resim anlayışı ve hayata bakış konusunda okul müdürü Joshua Reynolds ile ters düştü. "Soyutlama, genelleştirme ve sınıflandırma gücü, insan zihninin büyük övüncüdür" diyen Reynolds'a karşı Blake şöyle yazdı: "Genelleştirmek ahmaklıktır, Hususileştirmek ise Yetkinliğin Tek Ayırt Edici özelliğidir."

Blake'in eserleri içinde yegâne üslubuyla dikkat çeken *Cennet ile Cehennemin Evliliği*, 1790-93 yılları arasında tamamlandı. Levhalara oyularak basılan şiir ve resimleri Blake ile eşi Catherine birlikte boyadılar. Okuma yazma bilmeyen, nikahta imzasını "X" işaretiyle atan Catherine'e Blake hem okuma yazmayı hem

de oymacılığı öğretmiş, böylece pek çok eseri birlikte hazırlamışlardı.

Cennet ile Cehennemin Evliliği düzyazıya yakın bir üslubun ağırlığını taşır. Blake'in *Masumiyet Şarkıları* (1789) kitabında öne çıkan lirik tarz burada yerini kutsal kitapları çağrıştıran ama arkaik söyleme kapılmayan bir havaya bırakır. Bir tek son bölümde yer alan "Özgürlük Şarkısı" şiirinde, İncil ayetlerine benzer biçimde cümleler bölünerek numaralandırılır ve Blake'in kendine özgü sembolleri öne çıkar. Yer yer kelime tekrarlarından kaçınılmaması, "ve" sözcüğünün akışkanlık sağlayan bir bağlaca dönüştürülerek bazı yerlerde yoğun bir şekilde kullanılması, kırık cümle söyleyişlerine bir iki bölüm dışında pek yer verilmemesi dikkat çeker. "Cehennem Özdeyişleri"nde yetmiş adet veciz söz peş peşe sıralanır. Kimi kelimelerin büyük harfle başlaması, kimi cümlelerinse büyük ebatta yazılması, zihin-görüntü-söz arasındaki akışkanlığa işaret eder. İki asır öncesi düşünüldüğünde, teolojik içeriğine rağmen Blake'in tercih ettiği sade dil, Modern Çağ'ın ilahiyatını kurmaya niyet eden bir şairin geleneksel bakışları yalınkat bir sesle aşma tutkusunu da yansıtır.

Toplam yirmi yedi levhadan oluşan bu kitabın farklı zamanlarda yapılmış dokuz ayrı gravür nüshası günümüze ulaşmıştır. Bunlarda renklendirme farkları dikkat çeker, özellikle Blake'in ömrünün sonlarına doğru hazırladığı nüshalarda renkler daha canlı ve çeşitlidir. Elinizdeki kitapta kullanılan levhalar, Cambridge'teki Fitzwilliam Müzesi'nde bulunan ve Blake'nin ömrünün son yıllarında yaptığı tahmin edilen iki nüshadan alınmıştır.

Renklendirme farklarının yanı sıra her nüshada noktalama işaretleri ve büyük harflerin kullanımında olduğu gibi yazım konusunda da farklılıklar görülür.

A.C. Swinburne, ünlü denemesi *William Blake: A Critical Essay*'de (1868) "Blake'in en yetkin eseri" diye nitelediği bu kitabın iç bütünlüğüne ve düşünsel parlaklığına dikkat çeker: Sözcük seçimi, harmonisi, netliği ve akıcılığı açısından diğer hiçbir eseri bu kitabın düzeyinde değildir.

Dante'nin *İlahi Komedya*'sını ve Milton'ın *Kayıp Cennet*'ini çağrıştırsa da Blake bu kitabında Cennet'e gitmez, Cehennem'e ziyaretle sınırlar kendini. Cehennem bir azap yeri değil, hakikatin sorgulandığı, sahte sözlerin reddedildiği bir bakışın mekânıdır. Enerjinin insana verdiği özgürlük o sonsuzluktan beslenir. Şeytan da insanın içindeki gizli gerçekleri açığa çıkaran bir karşı-sözcüdür orada, düş gücüne dönüşmüş akıldır.

Blake'in kitabının adı o dönem belli bir itibarı olan İsveçli teolog ve felsefeci Emanuel Swedenborg'un *Cennet ile Cehennem* (1758) adlı teolojik eserine göndermedir. Blake Swenderborg'un düşüncelerine itiraz ederken her büyük şair gibi Şeytan'ın diline sahip çıkarak, karşı-sözcülük yapar.

Lutherciler'den Moravyalılar'a kadar geniş bir yelpazeye yayılan dönemin etkin dinsel akımları içinde başlarda Swedenborg'un fikirlerine de yakınlık duyan Blake daha sonra ondan uzaklaşır. "*Swedenborg yazdıklarının yeni şeyler olduğuyla övünür, oysa onun yazdıkları daha önce yayımlanmış kitapların yalnızca Başlıkları veya Fihristidir*" der. Swedenborg bir tür melek gibi kutsallık örtüsüne bürünmeye çalışsa da Blake'in kes-

kin dilinden kurtulamaz: "*Meleklerin bir tek kendileri bilgeymiş gibi konuşma kibrine sahip olduklarını düşündüm hep; sistemli akıl yürütmelerden filizlenen cüretkâr bir küstahlıkla yaparlar bunu.*"

Blake bu satırları yazdığında Swedenborg (1688-1772) çoktan hayata veda etmişti. Swedenborg gibi düşünürlerin çağı artık bitmeli, şiirsel ruha sahip yeni bir dünya başlamalıydı, Miltonların, Blakelerin dünyası:

"*Yeni bir cennet başlamışken ve o belireli şimdi otuz üç yıl olmuşken: Sonsuz Cehennem de canlanmakta. Ve işte! Swedenborg mezarda oturan Melektir; yazıları ise katlanmış kefen bezi.*"

Swedenborg garip bir tesadüfle Blake'in doğduğu 1757 yılını kıyamet yılı ilan etmişti. O tarihten otuz üç yıl sonra kitabını yazmaya başlayan Blake "anlamlı" bir yaşa ulaşmıştı, İsa'nın çarmıha gerildiği 33 yaşına. Bunun bilinciyle yeni bir şiir yaratmaya çalışıyordu.

Swedenborg'ta ifadesini bulan düalist (ikici) bakış, temel sorun noktasıydı. Kökeni Manizm'den Zerdüştlük'e giden, kitaplı dinlerin genel algısında yer edinen bu anlayış, her şeyi uzlaşmaz ikiliklere ayırarak, sonsuz bir savaşı ve ötekileştirmeyi öne çıkarır. Işık-karanlık, iyi-kötü, Cennet-Cehennem, Tanrı-Şeytan, hatta Tanrı-İnsan gibi ikilikler, uzlaşmazlığı ifade eder. Descartes üzerinden modern dünyaya doğru ilerleyen bu düşünsel gelenek içinde beden-zihin ayrımı da temel bir yer edinir. Buna katılmayan Blake'in, hayal gücüne karşı akla yaslanan aydınlanmacılığa neden eleştirel yaklaştığı da açıklık kazanır. Bu ikiliklerin aşılması, daha doğrusu bütünleştirilmesi gerektiği inancıyla yazar:

"*Bütün Mukaddes Kitaplar veya kutsal buyruklar şu Yanlışlara yol açmıştır:*

İnsanın gerçek iki varoluş kaidesi vardır, yani Bedeni ve Ruhu."

Sonra da şunu vurgular:

"*Ruhundan ayrı bir Bedeni yoktur İnsanın; Beden dedikleri, Ruhun beş Duyuyla ayırdedilen parçasıdır.*"

Blake'in bütünlüğü vurgulayan dili, kendi kozmosunu da ona göre kurarak Cennet ile Cehennemi evlendirmeye kadar gider. Cennet ile Cehennem arasındaki İngilizce "and" sözcüğünü, ayırıcı "ve" yerine birleştirici "ile" anlamında kullanır. Varlığın temel kaidesi ikilikten ziyade teklik ise, Cennet ile Cehennem de bunun iki ayrı yüzüdür yalnızca.

İkilikleri aşmaya çalışırken, bütünlüğün içindeki karşıtlıkları yok saymaz, aksine onlardan güç alır, farklılıklardan olumlu enerji çıkarmak gerektiğine inanır: "*Zıtlıklar olmazsa gelişme de olmaz. Çekicilik ve İticilik, Akıl ve Enerji, Sevgi ve Nefret gereklidir İnsanın varlığı için.*" Blake, zıtlıkların yerini değiştirmekten, melekleri şeytanlaştırmaktan, beden ile ruhu birleştirmekten söz ederek, dinamik bir çatışma-bütünleşme-yetkinleşme düşüncesine ulaşır. Bütünleşmenin uzlaşmak olmadığını da özellikle vurgular. Her tür uzlaşmaya -bir uzlaştırma çabası olan dine itiraz ettiği gibi- karşı çıkar. "*Karşıtlık gerçek Dostluktur*" der.

Cehennemdeki Basımevi'ni anlatırken, oradaki olumlu enerjiyi hissettirmesi, o dönemin devrimci bildiriler basan yeraltı örgütlerini de andırır. Fransız Devrimi yeni gerçekleşmiş, İngiltere'deki Jakoben-karşıtı akıma rağmen Blake Devrim'e olan sempatisini açıkça

ifade etmişti. Sokakta Fransız devrimcilerinin kırmızı beresiyle dolaşıyordu.

Sanayi Devrimi, Newton fiziği ve kırların boşalıp nüfusun kentlere yığılması, yeni çağın ana eğilim ve görüntüleriydi. Blake bu gelişmelere karşı ihtiyatlı bir tavır takınırken, bir yandan Fransa ve Amerika'daki özgürlükçü devrim hareketlerine sempati duyuyor, diğer yandan varlığa ve insana dair panteist denebilecek bir duyguya bağlanarak Newtoncu kozmos anlayışından ayrılıyordu. Yeni çağın egemen sınıf ve ahlâk anlayışından da uzak duruyordu.

İnsanların haz ve sevinç duyguları özgürleşmeliydi; dinin, toplumun ve devletin insana giydirmeye çalıştığı örtülerden kurtulmak gerekirdi. Blake'in resimlerde insanları, şeytanları ve melekleri çoğunlukla çıplak çizmesi, pastoral ve natüralist bir dürtüden değil, onun maddi veya düşünsel her tür örtüye karşı çıkmasından kaynaklanıyordu:

"*Budalalık, üçkâğıtçılığın kılıfıdır.*
Utanç, Gururun kılıfıdır."

Eskiden Haveran (Doğu ile Batı) felsefesinde varlığı anlamanın yolu ışık-karanlık, ruh-madde gibi ayrımlar yapmak iken, Blake bu ikiliklerin tümünü reddetmekle yetinmedi, varlığın merkezini adeta bedende toplayarak, giydirmek gerekiyorsa, bedeni ruh ve zihinle giydirmek gerektiğini ifade etti.

"*Enerji yegâne yaşamdır ve Bedene aittir, Akıl ise Enerjiyi saran veya onu dışarıdan kuşatandır.*"

Eşiyle beraber Adem ile Havva gibi bir yaşam sürerken, zamanının egemen değer kalıplarının dışına çıkıyordu. Dinî kurumları eleştirmekten devrimlere sempati

duymaya kadar uçlarda dolaşmaktan çekinmiyor, hakikatin din adamlarından değil şairlerden geleceği sezgisiyle yazıp çiziyordu.

Kadın özgürlüğü fikrinin taşıyıcılarından Mary Wollstonecraft'ın *Original Stories from Real Life* kitabını resimleyen Blake hem evlilik kurumu, cinsellik, kadınların durumu gibi konularda Wollstonecraft'la aynı eleştirel düşüncelere sahipti, hem de onun gibi "özgür aşk" hareketinin önde gelen isimleri arasında yer alıyordu. Özgür aşk akımı, çok-eşlilikle yaftalanmanın ötesinde, köklü bir reform hareketi olarak, bir tür yasal fuhuşa ve otoriterliğe dönüşen, devlet onayıyla ve dinle kurumsallaşan evlilik yapısını sorguluyordu. Blake bu hayat anlayışını "*Hapishaneler Hukukun taşlarıyla inşa edilir, Kerhaneler Dinin tuğlalarıyla*" diyerek eleştiriyor, sonra şöyle diyordu: "*Seher vaktinin Kuzgun Rahipleri, artık ölüm siyahına bürünmüş halde ve boğuk sesle lanetlemesinler sevincin oğullarını.*"

Bu bakışını sürdürerek *Visions of Daughters of Albion* (1793) kitabında zorunlu bekareti ve sevgiye dayanmayan evliliği karşısına alsa da bazı konulardaki sert çizgileri daha sonra farklı biçimlere dönüşerek yumuşadı. Zihin ile bedenin birliğine, duyusal hazzın ve içgüdülerin önemine yaptığı vurgu, ileriki yaşlarında, John Berger'in yıllar sonra ifadeye büründürdüğü gibi, "gerçek aşkın ancak benliğin fedakârlığına dayanabileceği" inancına doğru evrildi.

Radikalliği yalnızca düşünsel veya sanatsal sınırlarda değildi, 1780 yılındaki Gordon İsyanı'na katılmasında görüldüğü gibi uygulamaya geçtiği de oluyordu. Sokakta yürürken kendisini büyük ve öfkeli bir kala-

balığın içinde bulan Blake, giderek büyüyen topluluğa katılmış ve hatta iddialara göre en önde yer almıştı. Sonunda hapishanenin kapısını kazma ve küreklerle kırmışlar, mahkumları salıp hapishaneyi yakmışlardı.

Blake, hem kadın haklarından ve cinsel özgürlükten yana duruşunu, hem de köleliğe ve din adamlarına karşı tavrını, şiirlerine ve resimlerine yedirdi. Kendine has bir mitoloji yaratırken, kaleminin ucunu hassas konularda sivrilterek, bazen doğrudan ifadelerle bazen karmaşık sembollerle konuştu. *Cennet ile Cehennemin Evliliği*'nde yaptığı gibi baskıya karşı şeytanların direnişine alan açtı. İyilik ile kötülüğün yerini değiştirdi, sonra onları bütünleştirerek, kurumsallaşmış ve küf bağlamış dinsel anlayışlara cepheden tavır aldı. Amacı ayrı bir din yaratmak değil, şair gözüyle dünyaya farklı bir bakış sunmaktı. Merkez yine şiirin kendisiydi. "*Bil ki*" diyordu, "*Milton'ın Tanrı'yı ve Melekleri tutuk halde yazmasının, ancak Şeytanlardan ve Cehennemden özgürce söz etmesinin nedeni onun gerçek bir Şair olması ve bilmeden Şeytanların tarafında yer almasıdır.*"

Şeytan'la muhabbet ya da Şeytan'dan duyulan korku, belki de şairlerin temel itkisidir. Bir yandan delirmeyi arzular, diğer yandan delirmekten korkarlar; yükselişleri ve düşüşleri o sınırdadır. Cennet'te yaşayan şairler Cehennem'in hemen kıyısında, Cehennem'de yaşayanları ise Cennet'in sınır kapısındadır. Hayalleri ve uykuları sırat köprüsünde asılı kalmış ve solukları gayya kuyusunun boşluğunda kesilmiş halde, zihinlerine akan sözcükleri toplarlar. Tanrı akıllıdır, Şeytan ondan da akıllı olmaya çalışır. İnsanın nasibine ise delilik veya deha düşer. Blake de bunu bilir: "*Gelişme dümdüz yol-*

lar yapar, ancak Gelişmemiş eğri büğrü yollar Dehanın yollarıdır."

Şeytan dışarıda olan, insana kötülük fısıldayan bir varlık değil, bizzat Tanrılığın içindedir. İnsan Tanrı'da ve Tanrı da insandadır. Ama "*insanlar, Bütün tanrısal varlıkların insanın bağrında yer aldığını unuturlar.*" Zalim, cahil ve korkak insanlar bir yandan arzularının peşinden giderken, diğer yandan o arzuları lanetleyecek kurumlar ve dogmalar geliştirirler. Buna tahammül edemeyen Blake'in bütünsel sevgisi, önyargılara karşı varlığın tamamına duyulan bir bağlılığa erişir: "*Aslanların kükremesi, kurtların uluması, fırtınalı denizin köpürmesi ve kıyıcı kılıç, hepsi sonsuzluktan parçalar olup insan gözünün göremeyeceği kadar uludur.*"

İmparatorluğa karşı devrimin, akla karşı hayal gücünün, her tür baskıya karşı özgürlüğün felsefesini yapan Blake, *Masumiyet Şarkıları* (1789) ve hazırlanması on altı yıl alan *Jerusalem* (1804-1820) gibi o dönem dikkat çekmeyen büyük eserler yazdı, ilgi görmeyen sergiler açtı ve son olarak Dante'nin *İlahi Komedya*'sına desenler yaparken hayata veda etti. *İlahi Komedya* çalışmasından bugüne yalnızca yedi gravür kaldı. Söylendiğine göre, cebindeki son parayı da çizim kalemi almak için harcamıştı.

1827 yılının 12 Ağustos günü Dante'nin kitabına çalışıp işini bitirdikten sonra yanı başındaki karısına dönmüş, "Kımıldama Kate! Öylece dur. Portreni çizeceğim, sen her zaman meleğim oldun benim" demişti. Bugün kayıp olan portreyi çizdikten sonra ilahiler mırıldanmaya başladı. Eşine daima onunla olacağını söyledi ve akşam saat altıda yaşama veda etti.

Catherine defin işlerini borç parayla gerçekleştirebildi. Sonrasında evlerde hizmetçilik yaptı. O da ruhlara inanıyordu, Blake'in onu sık sık ziyaret ettiğini söyledi. Hiç çocukları olmadığından, Catherine'in ölümünden sonra Blake'in çalışmaları ressam-heykeltıraş Frederic Tatham'ın eline geçti. Tatham, dinî ve politik açıdan aşırı bulduğu metinleri yok etti.

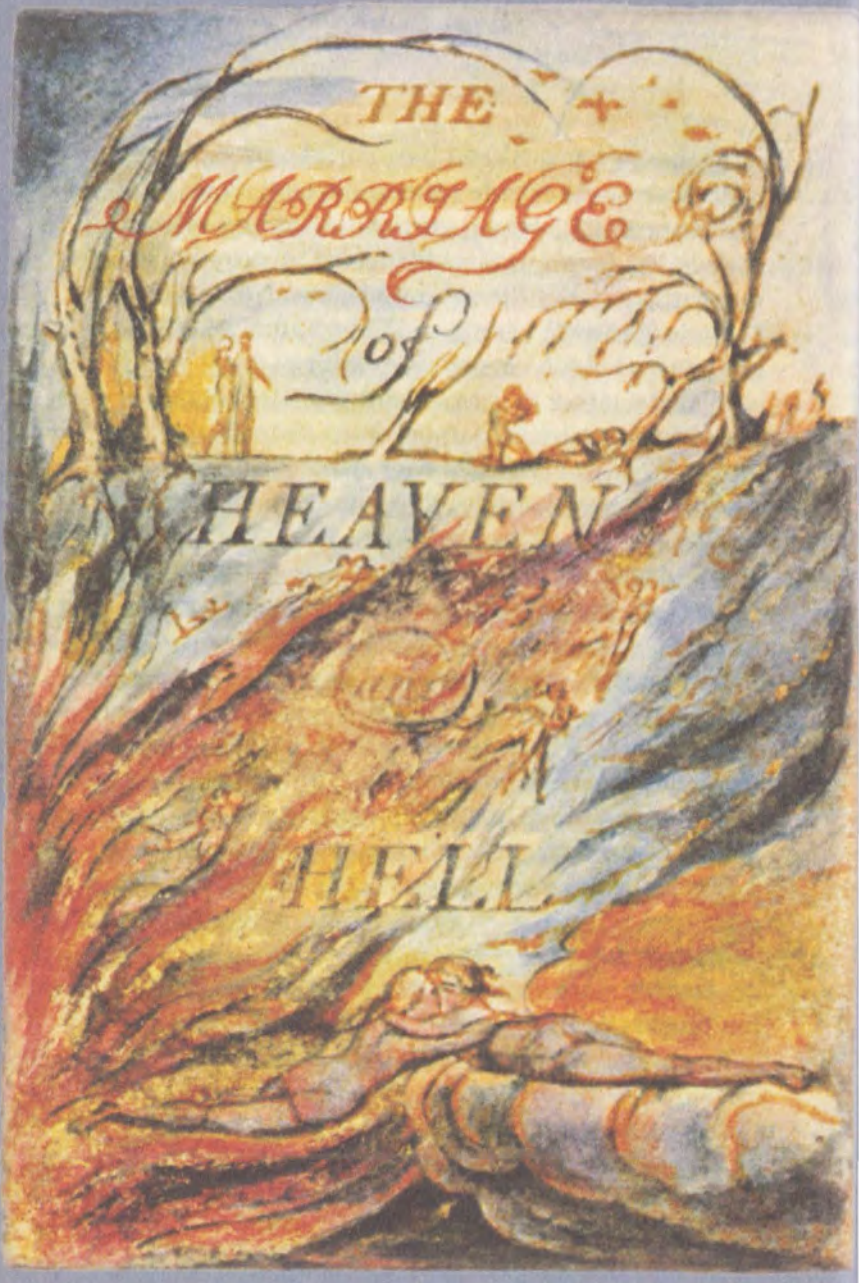
Blake'in mezar yeri uzun süre ihmal edildi. Yakın dönemlerde gerçek mezarının yirmi metre kadar yakınına bir mezar taşı dikildi ve üzerine –adeta onun şiirinin her yerde olabileceğini ima edercesine– şöyle yazıldı:

"Şair-ressam William Blake (1757-1827) ile eşi Catherine Sophia (1762-1831) bu civarlarda yatmaktadır."

Bu çeviriyi Almancadaki Thomas Eichhorn çevirisi üzerinden redakte eden Sabine Adatepe'ye, Fransızcadaki André Gide çevirisiyle karşılaştıran Emirhan Oğuz'a, önerilerde bulunan Müslüm Yücel'e ve bazı bölümleri İngilizce orijinaliyle karşılaştıran Damian Croft ve Ümit Hussein'e, katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Her şey, Blake'in dediği gibi, "yeni doğmuş ateş" için.

Burhan Sönmez
İstanbul, Mart 2016

THE
MARRIAGE
of
HEAVEN
and
HELL

Cennet
ile
Cehennemin
Evliliği

The Argument.
Rintrah roars & shakes his fires in the burdend air;
Hungry clouds swag on the deep
Once meek, and in a perilous path,
The just man kept his course along
The vale of death.
Roses are planted where thorns grow,
And on the barren heath
Sing the honey bees.
Then the perilous path was planted:
And a river, and a spring
On every cliff and tomb;
And on the bleached bones
Red clay brought forth.
Till the villain left the paths of ease,
To walk in perilous paths, and drive
The just man into barren climes.
Now the sneaking serpent walks
In mild humility.
And the just man rages in the wilds
Where lions roam.
Rintrah roars & shakes his fires in the
burdend air;
Hungry clouds swag on the deep.

Girizgâh

Rintrah* gürleyerek titretir ateşlerini ağır havada:
Diplere doğru salınır aç bulutlar.

Evvelce mütevazı halde ve tehlikeli bir yolda,
Erdemli insan tutturmuştu yönünü
Ölüm vadisi boyunca.
Diken biten yere gül dikilir
Ve bal arıları vızıldar
Çorak kırlarda.

Sonra tehlikeli yol gövermişti:
Ve her uçurumda ve her mezar başında
Bir nehir ile bir kaynak belirmiş
Ve ağarmış kemiklerde
Kızıl balçık oluşmuştu.

Ta ki sefil kişi kolaylık yollarından cayıp
Tehlikeli yollara girene
Ve erdemli insanı çorak ellere sürene kadar.

Şimdi sinsi yılan yürür
Sakin bir uysallık içinde.
Ve erdemli insan hiddetlenip köpürür
Aslanların dolandığı yaban diyarda.

Rintrah gürleyerek titretir ateşlerini ağır havada:
Diplere doğru salınır aç bulutlar.

---

* Rintrah: William Blake'in kendi mitolojisinde haklı ilahi gazabı temsil eden karakter.

As a new Heaven is begun, and it is now thirty-three years since its advent: the Eternal Hell revives. And lo! Swedenborg is the Angel sitting at the tomb: his writings are the linen clothes folded up. Now is the dominion of Edom, & the return of Adam into Paradise; see Isaiah XXXIV & XXXV Chap:

Without Contraries is no progression. Attraction and Repulsion, Reason and Energy, Love and Hate, are necessary to Human existence.

From these contraries spring what the religious call Good & Evil. Good is the passive that obeys Reason. Evil is the active springing from Energy.

Good is Heaven. Evil is Hell.

Yeni bir cennet başlamışken ve o belireli şimdi otuz üç yıl olmuşken: Sonsuz Cehennem de canlanmakta. Ve işte! Swedenborg* mezarda oturan Melektir; yazıları ise katlanmış kefen bezi. Artık Edom** egemenliği ve Adem'in Cennete dönüş zamanıdır. (Bkz. Yeşaya XXXIV. ve XXXV. bölümler***.)

Zıtlıklar olmazsa gelişme de olmaz. Çekicilik ve İticilik, Akıl ve Enerji, Sevgi ve Nefret gereklidir İnsanın varlığı için.

Bu zıtlıklardan, dindarların İyi ve Kötü dediği şeyler doğar. İyi, Akla itaat eden edilginliktir. Kötü ise Enerjiden doğan etkinlik.

İyi, Cennettir. Kötü, Cehennem.

---

* Emanuel Swedenborg (1688-1772): İsveçli felsefeci, bilimci ve teolog. Ünlü eseri *Cennet ile Cehennem* 1758'de yayımlandı.

** Edom (Esav): Ürdün'ün güneyine düşen bölgenin ve ora halkının eski çağlardaki adı. Tevrat'ta İshak Peygamber'in oğlunun adı olarak da geçer.

*** Yeşaya: Tevrat'ta bir bölüm.

The Voice of the Devil

All Bibles or sacred codes. have been the causes of the following Errors.

1. That Man has two real existing principles Viz: a Body & a Soul.

2. That Energy. call'd Evil. is alone from the Body & that Reason. call'd Good. is alone from the Soul.

3. That God will torment Man in Eternity for following his Energies.

But the following Contraries to these are True

1. Man has no Body distinct from his Soul for that call'd Body is a portion of Soul discern'd by the five Senses. the chief inlets of Soul in this age.

2. Energy is the only life and is from the Body & Reason is the bound or outward circumference of Energy.

3. Energy is Eternal Delight.

Şeytan'ın sesi

Bütün Mukaddes Kitaplar veya kutsal buyruklar şu Yanlışlara yol açmıştır:

1. İnsanın gerçek iki varoluş kaidesi vardır, yani Bedeni ve Ruhu.

2. Kötülük denen Enerji yalnızca Bedenden, İyilik denen Akıl ise yalnızca Ruhtandır.

3. Tanrı, Enerjisinin peşinden gittiği için İnsana Ebediyette eziyet edecektir.

Oysa bunların aşağıda sayılan Zıtları Doğrudur:

1. Ruhundan ayrı bir Bedeni yoktur İnsanın; Beden dedikleri, Ruhun beş Duyuyla ayırdedilen parçasıdır, ki beş Duyu çağımızda Ruhun Ana Girişidir.

2. Enerji yegâne yaşamdır ve Bedene aittir, Akıl ise Enerjiyi saran veya onu dışarıdan kuşatandır.

3. Enerji, Ebedi Hazdır.

Those who restrain desire, do so because theirs is weak enough to be restrained; and the restrainer or Reason usurps its place & governs the unwilling.
And being restrained it by degrees becomes passive till it is only the shadow of desire.
The history of this is written in Paradise Lost. & the Governor or Reason is call'd Messiah.
And the original Archangel or possessor of the command of the heavenly host, is call'd the Devil or Satan and his children are call'd Sin & Death
But in the Book of Job Miltons Messiah is call'd Satan.
For this history has been adopted by both parties
It indeed appear'd to Reason as if Desire was cast out. but the Devils account is that the Messi-

Arzuları kısıtlayanlar, kendi arzuları kısıtlanabilecek kadar zayıf olduğundan yaparlar bunu; Akıl veya kısıtlayan da, gaspeder arzunun yerini ve hükmeder iradesiz olana.

Ve kısıtlanan, gitgide edilginleşir ve sonunda arzunun yalnızca gölgesi haline gelir.

Kayıp Cennet'te* yazılıdır bunun tarihi; ve Mesih denir Hükümdara veya Akla.

Gerçek Başmeleğe ya da semavi orduların mirine Şeytan ya da İblis denir, ve onun çocuklarına da Günah ve Ölüm adı verilir.

Lakin, Milton'ın Mesih'ine İblis denir Eyüp Kitabı'nda**.

Her iki taraf da bu tarihi benimsemiştir çünkü.

Gerçekten de Arzu defedilmiş gibi göründü Akla; ancak Şeytan'ın söylemi şudur ki: Mesih düşmüş ve bir cennet kurmuştur Gayya boşluğundan çaldıklarıyla.

---

* *Kayıp Cennet:* İngiliz şair John Milton'ın 1667'de yayımlanan eseri.

** Eyüp Kitabı: Eski Ahit'te geçen bir bölüm.

ah fell. & formed a heaven of what he stole from the Abyss

This is shewn in the Gospel, where he prays to the Father to send the comforter or Desire that Reason may have Ideas to build on, the Jehovah of the Bible being no other than he who dwells in flaming fire. Know that after Christs death, he became Jehovah.

But in Milton; the Father is Destiny, the Son, a Ratio of the five senses, & the Holy-ghost, Vacuum!

Note. The reason Milton wrote in fetters when he wrote of Angels & God, and at liberty when of Devils & Hell, is because he was a true Poet and of the Devils party without knowing it.

A Memorable Fancy.

As I was walking among the fires of hell, delighted with the enjoyments of Genius; which to Angels look like torment and insanity. I collected some of their Proverbs: thinking that as the sayings used in a nation, mark its character, so the Proverbs of Hell shew the nature of Infernal wisdom better than any description of buildings or garments.

When I came home; on the abyss of the five senses where a flat sided steep frowns over the present world. I saw a mighty Devil folded in black clouds, hovering on the sides of the rock, with cor-

ro-

İncil'de bu, onun Babaya dua edip, teselliciyi veya Arzuyu göndermesini, böylece Aklın temel alacağı Fikirler edinebilmesini istediği yerde gösterilir, ki Tevrat'ın Yehova'sı alev alev yanan ateşi mesken tutandan başkası değildir.

İsa'nın ölümünden sonra onun Yehova olduğunu bilmelisin.

Milton'da ise Baba Kaderdir, Oğul beş duyunun Sağduyusu ve Kutsal Ruh Boşluktur!

Bil ki; Milton'ın Tanrı'yı ve Melekleri tutuk halde yazmasının, ancak Şeytanlardan ve Cehennemden özgürce söz etmesinin nedeni onun gerçek bir Şair olması ve bilmeden Şeytanların tarafında yer almasıdır.

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Meleklere ıstırap ve cinnet gibi görünen Dehanın hazzıyla mutlanmış bir halde cehennem ateşleri içinde yürürken, onların birkaç Özdeyişini topladım; atasözlerinin bir ulusun karakterini göstermesi gibi Cehennem Özdeyişleri de her tür yapının veya giysinin gösterdiğinden daha iyi ortaya koyar Cehennemî bilgeliğin doğasını.

Eve vardığımda, beş duyunun gayya boşluğunun üzerinde, düz bir yamacın mevcut dünyaya karşı çatıldığı yerde, kayalığın etrafındaki kara bulutlara sarınmış koca bir Şeytan gördüm; şimdi artık insan zihinlerine işlenmiş olan

roding fires he wrote the following sentence now per-
ceived by the minds of men, & read by them on earth.

How do you know but every Bird that cuts the airy way,
Is an immense world of delight, closd by your senses five?

Proverbs of Hell

In seed time learn, in harvest teach, in winter enjoy.
Drive your cart and your plow over the bones of the dead.
The road of excess leads to the palace of wisdom.
Prudence is a rich ugly old maid courted by Incapacity.
He who desires but acts not, breeds pestilence.
The cut worm forgives the plow.
Dip him in the river who loves water.
A fool sees not the same tree that a wise man sees.
He whose face gives no light, shall never become a star.
Eternity is in love with the productions of time.
The busy bee has no time for sorrow.
The hours of folly are measurd by the clock, but of wis-
dom: no clock can measure.
All wholsom food is caught without a net or a trap.
Bring out number weight & measure in a year of dearth.
No bird soars too high, if he soars with his own wings.
A dead body revenges not injuries.
The most sublime act is to set another before you.
If the fool would persist in his folly he would become
wise
Folly is the cloke of knavery.
Shame is Prides cloke.

ve yeryüzünde onlar tarafından okunan şu cümleyi yazdı kemirici bir ateşle:

Göğü kesip geçen her Kuşun, nereden biliyorsun ki,
Senin beş duyuna kapalı hazzın engin dünyası olmadığını?

Cehennem Özdeyişleri

Tohum zamanı öğren, hasat zamanı öğret, kışın eğlen.

Ölülerin kemikleri üzerinden sür araba ve sabanını.

Aşırılık yolu, bilgelik sarayına gider.

Basiret, Acizliğin kur yaptığı zengin, çirkin, yaşlı bir bakiredir.

Arzulayıp da harekete geçmeyen kişi melanet üretir.

Doğranan solucan, sabanı affeder.

Suyu seveni nehre daldır.

Budalanın gördüğü ağaç, bilge insanın gördüğüyle aynı değildir.

Yüzü ışık saçmayan kişi asla yıldız olamaz.

Ebediyet, zamanın ürünlerine âşıktır.

Meşgul arının dertlenmeye zamanı yoktur.

Budalalığın zamanı saatle ölçülür ama bilgeliğinkini hiçbir saat ölçemez.

Bütün sağlıklı gıdalar tuzağa veya ağa gerek kalmadan elde edilir.

Sayıları, ağırlıkları ve ölçüleri kıtlık yılında kullanıma sok.

Kendi kanatlarıyla uçuyorsa hiçbir kuş gereğinden fazla yükselmez.

Ölü beden almaz yaraların intikamını.

En yüce iş, önüne bir diğerini koymaktır.

Budala budalalığında ısrar etseydi bilge olurdu.

Budalalık, üçkâğıtçılığın kılıfıdır.

Utanç, Gururun kılıfıdır.

Proverbs of Hell

Prisons are built with stones of Law, Brothels with bricks of Religion.

The pride of the peacock is the glory of God.
The lust of the goat is the bounty of God.
The wrath of the lion is the wisdom of God.
The nakedness of woman is the work of God.

Excess of sorrow laughs. Excess of joy weeps.

The roaring of lions, the howling of wolves, the raging of the stormy sea, and the destructive sword, are portions of eternity too great for the eye of man.

The fox condemns the trap, not himself.

Joys impregnate. Sorrows bring forth.

Let man wear the fell of the lion, woman the fleece of the sheep.

The bird a nest, the spider a web, man friendship.

The selfish smiling fool, & the sullen frowning fool, shall be both thought wise, that they may be a rod.

What is now proved was once only imagin'd.

The rat, the mouse, the fox, the rabbit; watch the roots; the lion, the tyger, the horse, the elephant, watch the fruits.

The cistern contains; the fountain overflows.

One thought, fills immensity.

Always be ready to speak your mind, and a base man will avoid you.

Every thing possible to be believ'd is an image of truth.

The eagle never lost so much time, as when he submitted to learn of the crow.

The

Cehennem Özdeyişleri

Hapishaneler Hukukun taşlarıyla inşa edilir, Kerhaneler Dinin tuğlalarıyla.

Tavuskuşunun gururu Tanrı'nın şanıdır.

Keçinin şehveti Tanrı'nın cömertliğidir.

Aslanın hiddeti Tanrı'nın bilgeliğidir.

Kadının çıplaklığı Tanrı'nın eseridir.

Üzüntünün aşırısı güler. Sevincin aşırısı ağlar.

Aslanların kükremesi, kurtların uluması, fırtınalı denizin köpürmesi ve kıyıcı kılıç; hepsi sonsuzluktan parçalar olup insan gözünün göremeyeceği kadar uludur.

Tilki kendisini değil tuzağı suçlar.

Sevinçler döller. Dertler doğurur.

Bırakın erkekler aslan kürkü, kadınlar koyun postu örtünsün.

Kuş yuva, örümcek ağ, insan dostluk.

Sırıtkan bencil budala ile somurtkan huysuz budalanın ikisi de bilge sanılacak, böylece değnek işlevi göreceklerdir.

Şimdi kanıtlanan şey bir zamanlar yalnızca hayal edilmişti.

Fare, sıçan, tilki ve tavşan kökleri gözler; aslan, kaplan, at ve fil meyveleri gözler.

Sarnıç içe biriktirir, pınar dışa taşırır.

Tek bir düşünce engini doldurur.

Her zaman düşünceni söylemeye hazır ol ki aşağılık insanlar sakınsın senden.

İnanılması mümkün olan her şey, hakikatin bir suretidir.

Kartal kargadan ders alırken yitirdiği zamanı başka hiçbir yerde yitirmedi.

Proverbs of Hell

The fox provides for himself, but God provides for the lion.
Think in the morning. Act in the noon. Eat in the even-
-ing. Sleep in the night.
He who has suffered you to impose on him knows you.
As the plow follows words, so God rewards prayers.
The tygers of wrath are wiser than the horses of in-
Expect poison from the standing water. -struction
You never know what is enough unless you know what is
more than enough.
Listen to the fools reproach! it is a kingly title!
The eyes of fire, the nostrils of air, the mouth of water,
the beard of earth.
The weak in courage is strong in cunning.
The apple tree never asks the beech how he shall grow
nor the lion, the horse; how he shall take his prey.
The thankful reciever bears a plentiful harvest.
If others had not been foolish, we should be so.
The soul of sweet delight, can never be defil'd,
When thou seest an Eagle, thou seest a portion of Ge-
-nius. lift up thy head!
As the catterpiller chooses the fairest leaves to lay
her eggs on, so the priest lays his curse on
the fairest joys.
To create a little flower is the labour of ages.
Damn, braces: Bless relaxes.
The best wine is the oldest, the best water the newest
Prayers plow not! Praises reap not!
Joys laugh not! Sorrows weep not!

Cehennem Özdeyişleri

Tilki kendi rızkını sağlar, ama aslanın rızkını Tanrı sağlar.

Sabah düşün. Öğlen eyle. Akşam ye. Gece uyu.

Senin verdiğin zahmete katlanan kişi seni tanıyordur.

Saban sözleri nasıl izlerse Tanrı da dua edenleri öyle ödüllendirir.

Hiddet kaplanları, buyruk atlarından daha bilgedir.

Zehir bekle durgun sudan.

Neyin gereğinden fazla olduğunu bilmediğin sürece neyin yeterli olduğunu da bilemezsin.

Budalanın serzenişlerini dinle; asil bir ünvandır bu!

Gözler ateşten, burun delikleri havadan, ağız sudan, sakal topraktan.

Cesarette zayıf olan, kurnazlıkta güçlüdür.

Ne elma ağacı nasıl büyüyeceğini kayına sorar, ne de aslan nasıl avlanacağını ata.

Minnettar alıcı, bereketli hasat kaldırır.

Eğer başkaları budala olmasaydı biz olacaktık.

Tatlı hazzın ruhu asla kirletilemez.

Bir Kartal gördüğünde Dehadan bir parça görmektesindir. Yukarı kaldır başını!

Tırtılın yumurta bırakmak için en güzel yaprakları seçmesi gibi rahip de lanetini en güzel sevinçlerin üzerine bırakır.

Küçük bir çiçeğin yaratılması çağların emeğidir.

Lanet sarıp sarmalar: Hayır dua gevşetip rahatlatır.

Şarabın güzeli en eski olanıdır, suyun güzeli ise en yeni olanı.

Dualar toprak sürmez! Övgüler hasat kaldırmaz!

Sevinçler kahkaha atmaz! Dertler gözyaşı dökmez!

Proverbs of Hell

The head Sublime, the heart Pathos, the genitals Beauty
the hands & feet Proportion.

As the air to a bird or the sea to a fish, so is contempt
to the contemptible.

The crow wishd every thing was black, the owl that eve-
-ry thing was white.

Exuberance is Beauty.

If the lion was advised by the fox, he would be cunning.

Improvent makes strait roads, but the crooked roads
without Improvement, are roads of Genius.

Sooner murder an Infant in its cradle than nurse unact-
-ed desires

Where man is not nature is barren.

Truth can never be told so as to be understood, and
not be believd.

Enough! or Too much

Cehennem Özdeyişleri

Kafa Yücelik, kalp Merhamet, cinsel organlar Güzellik, eller ve ayaklar Oran.

Kuş için hava ya da balık için deniz ne ise rezil insan için de rezillik odur.

Karga her şeyin kara olmasını dilerdi, baykuş ise beyaz.

Coşkunluk Güzelliktir.

Aslana aklı tilki verseydi, aslan kurnaz olurdu.

Gelişme dümdüz yollar yapar, ancak Gelişmemiş eğri büğrü yollar Dehanın yollarıdır.

Hayata geçmeyen arzuları emzirmektense beşikteki bebeği öldür.

İnsanın olmadığı yerde doğa çoraktır.

Hakikat, anlaşılıp da inanılmayacak bir biçimde dile getirilemez.

Yeter! ya da Çok fazla.

The ancient Poets animated all sensible objects
with Gods or Geniuses, calling them by the names and
adorning them with the properties of woods, rivers
mountains, lakes, cities, nations, and whatever their
enlarged & numerous senses could percieve.
And particularly they studied the genius of each
city & country, placing it under its mental deity.
Till a system was formed, which some took ad-
vantage of & enslaved the vulgar by attempting to
realize or abstract the mental deities from their
objects: thus began Priesthood.
Choosing forms of worship from poetic tales.
And at length they pronounced that the Gods
had ordered such things.
Thus men forgot that All deities reside
in the human breast.

Eski zaman Şairleri, duyumsanan bütün nesnelere Tanrılar veya Dehalarla can verdiler, onlara adlar taktılar ve onları ormanların, nehirlerin, dağların, göllerin, kentlerin, ulusların ve gelişkin sayısız duyuyla algılanabilen her şeyin özellikleriyle donattılar.

Ve tinsel tanrılık altına yerleştirdikleri her kentin ve her ülkenin dehasını da özellikle irdelediler.

Ta ki bir sistem oluşana, yani kimileri tinsel tanrıları somutlamaya teşebbüs etmek veya onları nesnelerinden soyutlamak suretiyle çıkar elde edene ve halkı köleleştirene kadar: böyle başladı Ruhbanlık.

Tapınma biçimleri seçtiler şiirsel hikâyelerden.

Ve nihayet bu tür şeylerin Tanrıların emri olduğunu ilan ettiler.

Böylece insanlar, Bütün tanrısal varlıkların insanın bağrında yer aldığını unuttular.

A Memorable Fancy.

The Prophets Isaiah and Ezekiel dined with me, and I asked them how they dared so roundly to assert that God spoke to them; and whether they did not think at the time that they would be mis-understood, & so be the cause of imposition

Isaiah answerd. I saw no God, nor heard any, in a finite organical perception: but my senses discoverd the infinite in every thing, and as I was then perswaded, & remain confirmd; that the voice of honest indignation is the voice of God. I cared not for consequences but wrote.

Then I asked: does a firm perswasion that a thing is so, make it so?

He replied. All poets believe that it does, & in ages of imagination this firm perswasion removed mountains; but many are not capable of a firm perswasion of any thing.

Then Ezekiel said. The philosophy of the east taught the first principles of human perception. some nations held one principle for the origin & some another, we of Israel taught that the Poetic Genius (as you now call it) was the first principle and all the others merely derivative, which was the cause of our despising the Priests & Philosophers of other countries, and prophecying that all Gods would

Yeşaya Peygamber ile Hezekiel Peygamber* benimle yemek yediler ve ben onlara Tanrı'nın onlarla konuştuğu iddiasını nasıl böyle cesaretle öne sürebildiklerini ve yanlış anlaşılıp öğretilerinin bu yüzden yaptırım gerekçesi olma olasılığını hiç mi düşünmediklerini sordum.

Yeşaya cevap verdi: "Ben sınırlı bedenî algımla ne bir Tanrı gördüm, ne de işittim; ancak duyularım sonsuz olanı keşfetti her şeyde; ve o zaman haklı infialin sesinin Tanrı'nın sesi olduğuna ikna olup da inancım pekişince, sonuçlarını düşünmeden yazdım."

Sonra şunu sordum: "Bir şeyin öyle olduğuna dair güçlü inanç, o şeyi öyle kılar mı?"

Şöyle karşılık verdi: "Bütün şairler buna inanır, düşgücü çağlarında bu kesin inanç dağları yerinden oynatmıştır; ancak pek çok kişi herhangi bir şeye kesin inanç besleme gücünden yoksundur."

Sonra Hezekiel şöyle dedi: "İnsan idrâkinin ilk ilkelerini doğu felsefesi öğretti; bazı uluslar bu ilkelerden birini, bazıları diğerini kaynak aldı. Biz İsrailliler ilk ilkenin Şiirsel Deha (siz şimdi öyle adlandırıyorsunuz) olduğunu, geri kalanların ise bundan türediğini öğrettik; bu nedenle diğer ülkelerin Din Adamlarını ve Filozoflarını hor gördük ve bütün Tanrıların bizimkinden türediğinin eninde sonunda kanıtlanacağına ve bunların Şiirsel Deha'ya bağlanacağına inandık;

* Yeşaya ve Hezekiel: Eski Ahit'te adları anılan peygamberler.

would at last be proved to originate in ours & to be the tributuries of the Poetic Genius, it was this. that our great poet King David desired so fervently & invokes so patheticly, saying by this he conquers enemies & governs kingdoms; and we so loved our God, that we cursed in his name all the deities of surrounding nations, and asserted that they had rebelled; from these opinions the vulgar came to think that all nations would at last be subject to the jews.

This said he, like all firm persuasions, is come to pass, for all nations believe the jews code and worship the jews god, and what greater subjection can be.

I heard this with some wonder, & must confess my own conviction. After dinner I askd Isaiah to favour the world with his last works, he said none of equal value was last. Ezekiel said the same of his.

I also asked Isaiah what made him go naked and barefoot three years? he answerd, the same that made our friend Diogenes the Grecian.

I then asked Ezekiel. why he eat dung, & lay so long on his right & left side? he answerd, the desire of raising other men unto a perception of the infinite this the North American tribes practise. & is he honest who refists his genius or conscience, only for the sake of present ease or gratification?

büyük şairimiz Kral Davut'un hararetle arzulayıp tutkuyla ünlediği şey buydu, bu sayede düşmanlara galebe çalıyor, krallıklara hükmediyordu; ve biz Tanrı'mızı o kadar çok sevdik ki yanımızda yöremizde bulunan ulusların ilahlarını onun adıyla lanetledik ve onları isyan etmekle suçladık; bu fikirlerin etkisiyle, sıradan insanlar, bütün ulusların sonunda yahudilerin tebaası olacağını düşünür hale geldiler."

"Bu" dedi Hezekiel, "bütün kesin inançlar gibi kabul gördü, yani bütün uluslar yahudilerin hukukuna inanacak ve yahudilerin tanrısına tapacak; bundan daha güçlü itaat olabilir mi?"

Bir parça hayretle dinledim bu söylenenleri ve itiraf etmeliyim ki ikna da oldum. Yemekten sonra Yeşaya'dan bir iyilik yaparak kayıp eserlerini dünyaya bahşetmesini istedim; böylesine değer taşıyan hiçbir şeyin kaybolmadığını söyledi. Hezekiel de aynısını söyledi.

Yeşaya'ya hangi nedenle soyunup üç yıl boyunca yalınayak dolaştığını da sordum. "Yunanlı dostumuz Diyojen'i* aynı hale getiren nedenle" diye cevap verdi.

Sonra da Hezekiel'e, neden hayvan dışkısı yiyip uzun süre sağ ve sol yanı üzerine yattığını sordum. şöyle cevapladı: "İnsanları sonsuzluk algısına yükseltmek arzusu; Kuzey Amerika kabileleri uygular bunu; ayrıca sırf anlık rahatlığı ya da keyfi için kendi dehasına veya vicdanına karşı gelen kişi dürüst müdür?"

* Diyojen (MÖ. 404-323): Sinop doğumlu Yunanlı filozof, kinik felsefenin öncüsü kabul edilir.

The ancient tradition that the world will be consumed in fire at the end of six thousand years is true, as I have heard from Hell.

For the cherub with his flaming sword is hereby commanded to leave his guard at tree of life, and when he does, the whole creation will be consumed, and appear infinite, and holy whereas it now appears finite & corrupt.

This will come to pass by an improvement of sensual enjoyment.

But first the notion that man has a body distinct from his soul, is to be expunged; this I shall do by printing in the infernal method, by corrosives, which in Hell are salutary and medicinal, melting apparent surfaces away, and displaying the infinite which was hid.

If the doors of perception were cleansed every thing would appear to man as it is: Infinite.

For man has closed himself up, till he sees all things thro' narrow chinks of his cavern.

Cehennemde duyduğum üzre, dünyanın altı bin yılın sonunda ateşte yok olacağına dair eski gelenek doğrudur.

Elinde alevli kılıcıyla bekleyen kerubim'e* hayat ağacının yanındaki nöbetini bırakması emredilecek; ve o emri yerine getirdiğinde, bütün âlem yok olarak şimdiki sonlu ve kusurlu halinin tersine sonsuz ve kutsal görünecek.

Duyusal zevklerin gelişimiyle gerçekleşecek bu.

Lakin, insanın ruhundan ayrı bir bedene sahip olduğu düşüncesi silinmeli önce; ben şeytanî yöntemlerle basım yaparak gerçekleştireceğim bunu, Cehennemde sağlıklı ve sağaltıcı olan aşındırıcı maddeler kullanarak, görünen yüzeyi eritecek, gizlenen sonsuzluğu açığa çıkaracağım.

Eğer algı kapıları temizlenseydi her şey insana olduğu gibi belirirdi: Sonsuz.

Çünkü her şeyi mağarasının dar yarıklarından görecek kadar kendini içe kapatmıştır insan.

* Kerubim (Kerubi, Keruv): Semavi dinlerde önemli yere sahip olan bir melek.

A Memorable Fancy

I was in a Printing house in Hell & saw the method in which knowledge is transmitted from generation to generation.

In the first chamber was a Dragon-Man, clearing away the rubbish from a caves mouth; within, a number of Dragons were hollowing the cave.

In the second chamber was a Viper folding round the rock & the cave, and others adorning it with gold silver and precious stones.

In the third chamber was an Eagle with wings and feathers of air, he caused the inside of the cave to be infinite, around were numbers of Eagle like men, who built palaces in the immense clifts.

In the fourth chamber were Lions of flaming fire raging around & melting the metals into living fluids.

In the fifth chamber were Unnamd forms, which cast the metals into the expanse.

There they were recievd by Men who occupied the sixth chamber, and took the forms of books & were arranged in libraries.

Cehennemde bir Basımevindeydim ve bilginin kuşaktan kuşağa aktarılma yöntemini gördüm.

Birinci odada bir Ejder-Adam vardı, bir mağaranın ağzındaki molozları kaldırıyordu; içerideyse çok sayıda Ejder mağarayı oyuyordu.

İkinci odada bir Engerek yılanı kayalığın ve mağaranın etrafını sarıyor, diğerleri ise onu gümüş, altın ve mücevherlerle süslüyordu.

Üçüncü odada bir Kartal vardı havadan kanatları ve tüyleriyle, mağaranın içinin sonsuzlaşmasına yol açıyordu; etrafta engin kayalıklara saraylar inşa eden Kartal-benzeri adamlar vardı.

Dördüncü odada yalım yalım ateşten Aslanlar vardı, azgınlaşıyor ve metalleri eritip canlı sıvıya dönüştürüyorlardı.

Beşinci odada metalleri geniş alana akıtan İsimsiz kalıplar vardı.

Orada bunlar altıncı odadaki Adamlara ulaşıyor, kitap biçimini alıyor ve kitaplıklara yerleştiriliyordu.

The Giants who formed this world into its sensual existence and now seem to live in it in chains; are in truth, the causes of its life & the sources of all activity, but the chains are, the cunning of weak and tame minds which have power to resist energy, according to the proverb, the weak in courage is strong in cunning.

Thus one portion of being, is the Prolific, the other, the Devouring: to the devourer it seems as if the producer was in his chains, but it is not so, he only takes portions of existence and fancies that the whole.

But the Prolific would cease to be Prolific unless the Devourer as a sea received the excess of his delights.

Some will say, Is not God alone the Prolific? I answer, God only Acts & Is, in existing beings or Men.

These two classes of men are always upon earth, & they should be enemies; whoever tries to

Bu dünyaya biçim verip ona duyusal varlığını kazandıran ama şimdi orada zincire vurulmuş halde yaşayan Devler, gerçekte onun yaşam nedeni ve bütün etkinliğinin kaynağıdır; "Cesarette zayıf olan, kurnazlıkta güçlüdür" özdeyişinde belirtildiği gibi, zincirler, enerjiye direnme gücüne sahip olan zayıf ve ehlileşmiş zihinlerin kurnazlığıdır.

Yani varlığın bir parçası Yaratıcı, diğer parçası Tüketicidir: üretici güç zincirlenmiş gibi görünür tüketiciye, oysa öyle değildir; o varlığın yalnızca parçalarını algılar da bunu bütün sanır.

Tüketici eğer bir deniz gibi onun hazzının fazlalıklarını alıp götürmese, Yaratıcı artık Yaratıcı olmayacaktı.

Kimileri şöyle diyecektir: "Bir tek Tanrı değil midir Yaratıcı olan?" Ben şöyle cevap veririm: "Tanrı yalnızca mevcut varlıklarda veya İnsanlarda Eyler ve Varolur."

İnsanların bu iki sınıfı her daim yeryüzündedir ve birbirlerine hasım olmaları gerekir; onları uzlaştırmayı deneyenler varlığı yok etmek istiyordur.

to reconcile them seeks to destroy existence.

Religion is an endeavour to reconcile the two.

Note. Jesus Christ did not wish to unite but to seperate them, as in the Parable of sheep and goats! & he says I came not to send Peace but a Sword.

Messiah or Satan or Tempter was formerly thought to be one of the Antediluvians who are our Energies.

A Memorable Fancy

An Angel came to me and said. O pitiable foolish young man! O horrible! O dreadful state! consider the hot burning dungeon thou art preparing for thyself to all eternity, to which thou art going in such career.

I said. perhaps you will be willing to shew me my eternal lot & we will contemplate together upon it and see whether your lot or mine is most desirable.

So he took me thro' a stable & thro' a church & down into the church vault at the end of which was a mill: thro' the mill we went, and came to a cave. down the winding cavern we groped our tedious way till a void boundless as a nether sky appeard beneath us & we held by the roots of trees and hung over this immensity: but I said, if you please we will commit ourselves to this void, and see whether providence is here also, if you will not I will? but he answerd. do not presume O young man but as we here remain behold thy lot which will soon appear when the darkness passes away

So I remained with him sitting in the twisted

Din, bu ikisini uzlaştırma çabasıdır.

Bil ki; İsa bunları birleştirmek değil ayırmak istedi, koyun ile keçi Meselinde anlatıldığı gibi! ve şöyle der İsa: Barış değil Kılıç getirmek için geldim ben.

Mesih'in veya İblis'in ya da İğvacı'nın, bizim Enerjilerimizi oluşturan Tufan-öncesi varlıklardan biri olduğu sanılırdı eskiden.

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Bir Melek gelip bana şöyle dedi: "Ey zavallı budala delikanlı! Ne berbat! Ne korkunç bir durum! Kendin için ebediyette hazırladığın ve geleceğini bağladığın kızgın kor zindanı düşün."

Dedim ki: "Belki bana ebedi nasibimi göstermek istersin, sonra durumu birlikte değerlendirir ve senin nasibinin mi yoksa benimkinin mi daha cazip olduğunu anlarız."

Bunun üzerine beni alıp bir ahırdan, bir kiliseden geçirdi ve dip tarafında bir değirmen bulunan yeraltındaki mezar odasına indirdi: o değirmeni geçip bir mağaraya vardık, kıvrımlı oyuklardan aşağı doğru meşakkatli yolumuzu el yordamıyla katettik, ta ki altımızda derinliğin göğü gibi sınırsız bir boşluk belirene kadar, ve ağaç köklerine tutunarak enginliğin üzerinde asılı kaldık. Lakin ben şöyle dedim: "Arzu edersen, bu boşluğa bırakalım kendimizi ve Takdir-i İlahi'nin de burada olup olmadığını anlayalım; sen istemesen de ben yaparım bunu." Lakin şöyle cevap verdi: "Buna kalkışma delikanlı, madem ki buradayız, yakında karanlık dağılıp gittiğinde belirecek olan nasibini gör."

Bunun üzerine onun yanında kalıp bir meşe ağacının kıvrımlı köklerine oturdum; o ise boşlukta baş aşağı asılı duran bir mantara tutunmuştu.

root of an oak, he was suspended in a fungus which hung with the head downward into the deep:

By degrees we beheld the infinite Abyss, fiery as the smoke of a burning city; beneath us at an immense distance was the sun, black but shining round it were fiery tracks on which revolv'd vast spiders, crawling after their prey; which flew or rather swum in the infinite deep, in the most terrific shapes of animals sprung from corruption. & the air was full of them, & seemd composed of them: these are Devils, and are called Powers of the air. I now asked my companion which was my eternal lot? he said, between the black & white spiders

But now, from between the black & white spiders a cloud and fire burst and rolled thro the deep blackning all beneath, so that the nether deep grew black as a sea & rolled with a terrible noise: beneath us was nothing now to be seen but a black tempest, till looking east between the clouds & the waves, we saw a cataract of blood mixed with fire and not many stones throw from us appeard and sunk again the scaly fold of a monstrous serpent. at last to the east, distant about three degrees appeard a fiery crest above the waves slowly it reared like a ridge of golden rocks till we discovered two globes of crimson fire, from which the sea fled away in clouds of smoke, and now we saw, it was the head of Leviathan. his forehead was divided into streaks of green & purple like those on a tygers forehead: soon we saw his mouth & red gills hang just above the raging foam tinging the black deep with beams of blood, advancing toward us

Derken, yanan bir kentin dumanları kadar alevli olan sonsuz Gayyanın farkına vardık; alt tarafımızda çok uzakta güneş duruyordu, siyahtı ama ışıyordu; etrafında, koca örümceklerin döndüğü alevden şeritler vardı, örümcekler avlarını izlerken, avları çürümüşlükten fırlayıp gelen en korkunç hayvanların görünümünde, sonsuz boşlukta uçuyor, daha doğrusu yüzüyordu; hava onlarla dolu, adeta onlardan oluşmuşa benziyordu: bunlar Şeytandır ve bunlara havanın Kudretleri denir. O zaman, benim ebedi nasibimin hangisi olduğunu sordum dostuma. dedi ki: "Siyah ve beyaz örümceklerin arasındaki."

Lakin o zaman, siyah ve beyaz örümceklerin arasından bir bulut ve ateş fışkırdı ve dibe doğru dönendi, aşağıyı öyle kararttı ki derinliğin dibi bir deniz gibi siyaha kesti ve korkunç bir gürültüyle dalgalandı; şimdi altımızda siyah bir fırtınadan başka bir şey görünmüyordu, ancak doğuya bakınca bulutların ve dalgaların arasında, ateşe karışmış bir kan çağlayanı gördük, derken birkaç taş atımından daha yakın bir mesafede pul pul kıvrımlarıyla dehşetengiz bir yılan belirip tekrar gözden yitti; sonunda doğuda, üç boylam ötede, dalgaların üstünde alev alev bir tepelik belirdi, altın bir kayalığın sırtı gibi yavaş yavaş yükseldi, ta ki biz kızıl ateşten iki küre fark edene kadar, deniz kızıl ateşten kaçıyordu duman bulutları içinde; ve o zaman gördük ki bu Leviathan'ın* başıydı; alnı tıpkı bir kaplanın alnı gibi yeşil ve mor şeritlerle bölünmüştü; çok geçmeden onun azgın köpüklerin tam üzerinde asılı duran ağzını ve kırmızı solungaçlarını gördük, siyah derinlikleri kan huzmeleriyle çınlatıyor, ruhani bir varlığın bütün hiddetiyle bize doğru ilerliyordu.

---

* Leviathan: Eski Ahit'te anılan bir deniz canavarı.

us with all the fury of a spiritual existence.

My friend the Angel climb'd up from his station into the mill; I remain'd alone, & then this appearance was no more, but I found myself sitting on a pleasant bank beside a river by moonlight hearing a harper who sung to the harp. & his theme was, The man who never alters his opinion is like standing water, & breeds reptiles of the mind.

But I arose, and sought for the mill & there I found my Angel, who surprised asked me, how I escaped?

I answerd. All that we saw was owing to your metaphysics: for when you ran away, I found myself on a bank by moonlight hearing a harper, But now we have seen my eternal lot, shall I shew you yours? he laughd at my proposal: but I by force suddenly caught him in my arms, & flew westerly thro' the night, till we were elevated above the earths shadow: then I flung myself with him directly into the body of the sun, here I clothed myself in white, & taking in my hand Swedenborgs volumes sunk from the glorious clime, and passed all the planets till we came to saturn, here I staid to rest & then leapd into the void, between saturn & the fixed stars.

Here said I! is your lot, in this space, if space it may be calld, Soon we saw the stable and the church, & I took him to the altar and openid the Bible, and lo! it was a deep pit, into which I descended driving the Angel before me, soon we saw seven houses of brick, one we enterd; in it were a

num

Dostum Melek bulunduğu yerden değirmene çıktı; ben yalnız kaldım ve sonra bu görüntüler yok olup gitti ve kendimi ayışığı altında güzel bir nehir kıyısında oturmuş, arp çalan birinin şarkısını dinlerken buldum, şarkının sözleri şöyleydi: "Düşüncesini hiç değiştirmeyen kişi durgun su gibidir, zihin sürüngenleri üretir."

Ne var ki kalkıp değirmeni aradım ve orada Meleğimi buldum; şaşırdı ve nasıl kurtulduğumu sordu.

Cevap verdim: "Gördüğümüz her şeyi senin metafiziğine borçluyuz; sen çekip gidince bu yüzden kendimi ayışığı altında bir nehir kıyısında arp dinlerken buldum. Madem biz şimdi benim ebedi nasibimi gördük, ben de seninkini göstereyim mi sana?" önerime güldü; ama ben onu anidèn kollarımın arasına alıp sıktım ve gece boyunca yeryüzünün gölgesinin üzerinde yükselene kadar batı yönünde uçtum; sonra kendimi onunla beraber dosdoğru güneşin gövdesine attım; burada beyazlar giyindim ve elime Swedenborg'un kitaplarını alarak, birlikte zühal yıldızına* varana dek ihtişamlı diyarlardan indim, bütün gezegenlerden geçtim; burada durup dinlendim ve zühal yıldızı ile sabit yıldızlar arasındaki boşluğa sıçradım.

"İşte burada" dedim, "senin nasibin bu mekânda, şayet mekân denebilirse buna." Çok geçmeden ahır ile kiliseyi gördük, onu alıp sunağa götürdüm ve İncil'i açtım. Ve işte! Derin bir çukurdu bu, Meleği önüme katıp çukurdan aşağı indim; biraz sonra tuğladan yapılmış yedi ev gördük, birinden içeri girdik;

---

* Zühal Yıldızı (Satürn): Çıplak gözle görülebilen beş gezegenden biri. Eski çağlarda en uzak gezegen sanıldığından varlık âleminin en üstteki yedinci katı olarak anılırdı.

number of monkeys, baboons, & all of that species chaind by the middle, grinning and snatching at one another, but withheld by the shortness of their chains; however I saw that they sometimes grew numerous, and then the weak were caught by the strong and with a grinning aspect, first coupled with & then devourd by plucking off first one limb and then another till the body was left a helpless trunk. this after grinning & kissing it with seeming fondness they devourd too; and here & there I saw one savourily picking the flesh off of his own tail; as the stench terribly annoyd us both we went into the mill, & I in my hand brought the skeleton of a body, which in the mill was Aristotles Analytics.

So the Angel said: thy phantasy has imposed upon me & thou oughtest to be ashamed.

I answerd: we impose on one another. & it is but lost time to converse with you whose works are only Analytics.

bellerinden zincirlenmiş maymunlar, şebekler ve benzeri hayvanlar vardı içeride, diş gösterip birbirleriyle dalaşıyorlardı ama kısa zincirleri onlara engel oluyordu; ancak sayılarının bazen arttığını gördüm, ve zayıf olanlar güçlüler tarafından yakalanıyordu, ve güçlüler sırıtkan dişlerle önce zayıflarla çiftleşiyor, ardından onların uzuvlarını bir bir koparıp yiyorlardı ta ki vücutlarından geriye biçare bir gövde kalana kadar; bunu da, sırıttıktan ve yalandan sevip öptükten sonra yutuyorlardı; orda burda bazılarının bizzat kendi kuyruk etini iştahla kopardığını gördüm; leş kokuları ikimizi de fena halde rahatsız edince değirmene döndük, elimde bir cesedin iskeletini taşıyordum, değirmende bunun Aristo'nun Analitikler'i* olduğunu gördük.

Bunun üzerine Melek dedi ki: "Hayal dünyanı dayatarak etkiliyorsun beni, bundan utanmalısın."

Cevap verdim: "Biz birbirimizi etkiliyoruz, ancak bütün çalışması Analitikler'den ibaret olan seninle konuşmak zaman kaybıdır."

Karşıtlık gerçek Dostluktur.

---

* *Analitikler (Çözümlemeler):* Aristo'nun *Organon* adlı çalışmasında yer alan iki eser.

I have always found that Angels have the vanity to speak of themselves as the only wise; this they do with a confident insolence sprouting from systematic reasoning:

Thus Swedenborg boasts that what he writes is new; tho' it is only the Contents or Index of already published books

A man carried a monkey about for a shew, & because he was a little wiser than the monkey, grew vain, and conceived himself as much wiser than seven men. It is so with Swedenborg: he shews the folly of churches & exposes hypocrites, till he imagines that all are religious, & himself the single one

Meleklerin bir tek kendileri bilgeymiş gibi konuşma kibrine sahip olduklarını düşündüm hep; sistemli akıl yürütmelerden filizlenen cüretkâr bir küstahlıkla yaparlar bunu.

Bundan dolayı Swedenborg yazdıklarının yeni şeyler olduğuyla övünür, oysa onun yazdıkları daha önce yayımlanmış kitapların yalnızca Başlıkları veya Fihristidir.

Adamın biri bir maymunu etrafta dolaştırıp gösteri yapıyordu, maymundan azıcık akıllı olduğundan kibirlendikçe kibirlendi ve yedi adamın aklından daha fazla akla sahip olduğuna inandı. Swedenborg'un durumu da aynı: kiliselerin budalalığını gösteriyor ve ikiyüzlülerin foyasını meydana çıkarıyor, ta ki sonunda herkesin dindar olduğunu ve yeryüzünde bir tek kendisinin ağı yırtıp geçtiğini farzedene kadar.

one on earth that ever broke a net.

Now hear a plain fact: Swedenborg has not writ-ten one new truth: Now hear another: he has written all the old falsehoods.

And now hear the reason. He conversed with Angels who are all religious. & conversed not with Devils who all hate religion for he was incapable thro' his conceited notions.

Thus Swedenborgs writings are a recapitulation of all superficial opinions, and an analysis of the more sublime. but no further.

Have now another plain fact: Any man of mechan-ical talents may from the writings of Paracelsus or Jac-ob Behmen, produce ten thousand volumes of equal value with Swedenborgs. and from those of Dante or Shakespear, an infinite number.

But when he has done this, let him not say that he knows better than his master, for he only holds a can-dle in sunshine.

A Memorable Fancy

Once I saw a Devil in a flame of fire, who arose be-fore an Angel that sat on a cloud. and the Devil ut-terd these words.

The worship of God is. Honouring his gifts in other men each according to his genius. and loving the

great

Şimdi basit bir gerçeği işitin: Yeni bir tek hakikat yazmadı Swedenborg. Şimdi bir tane daha işitin: Bütün eski yanlışları yazmıştır o.

Ve şimdi bunun nedenini işitin. Swedenborg tamamı dindar olan Meleklerle konuştu ama hepsi de dinden nefret eden Şeytanlarla konuşmadı, çünkü mağrur görüşlerinden dolayı bundan acizdi.

İşte Swedenborg'un yazdıkları, bütün yüzeysel fikirlerin tekrarından ve daha yüce olanın tahlilinden ibarettir, başka bir şey değil.

Şimdi basit bir gerçek daha: Mekanik becerilere sahip herkes Paracelsus'un* veya Jakob Böhme'nin** yazılarından yola çıkarak Swedenborg'unkine eşdeğer on bin cilt üretebilir, hatta Dante ve Shakespeare'inkilerden esinlenerek sonsuz sayıda.

Ama bunu yaptığında, onun ustasından daha çok bildiğini söylemesin kimse, çünkü o yalnızca günışığında bir mum taşımaktadır.

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Bir keresinde ateşin alevleri içinde bir Şeytan görmüştüm; Şeytan bulutta oturan bir Meleğin önünde dikilmiş şöyle diyordu:

"Tanrı'ya tapınmak, onun başka insanlara lütfettiklerine her birinin dehası ölçüsünde Hürmet etmek ve en yüce insanları da en çok sevmektir; yüce insanları kıskanan veya onlara iftira atanlar Tanrı'dan nefret ediyordur, çünkü başka Tanrı yok."

---

* Paracelsus (1493-1541): İsviçreli Alman doktor, astrolog, kimyacı ve modern tıbbın kurucularından.

** Jakob Böhme veya Jacob Behmen (1575-1624): Alman mistik ve teolog.

greatest men best, those who envy or calumniate great men hate God, for there is no other God.

The Angel hearing this became almost blue but mastering himself he grew yellow, & at last white pink & smiling. and then replied, "Thou Idolater, is not God One? & is not he visible in Jesus Christ? and has not Jesus Christ given his sanction to the law of ten commandments and are not all other men fools sinners & nothings"

The Devil answer'd; bray a fool in a morter with wheat, yet shall not his folly be beaten out of him: if Jesus Christ is the greatest man, you ought to love him in the greatest degree; now hear how he has given his sanction to the law of ten command-ments; did he not mock at the sabbath, and so mock the sabbaths God? murder those who were murderd because of him? turn away the law from the woman taken in adultery? steal the labor of others to support him? bear false witness when he omitted making a defence before Pilate? covet when he pray'd for his disciples, and when he bid them shake off the dust of their feet against such as refused to lodge them? I tell you, no virtue can exist without breaking these ten command-ments; Jesus was all virtue, and acted from im-

-pulse

Bunu işiten Meleğin rengi neredeyse maviye kesti, ama kendine hakim olmayı başararak önce sarıya, sonunda da beyaz pembeye döndü; ve gülümseyerek şöyle karşılık verdi:

"Seni Putperest! Tanrı Bir değil midir? ve İsa'da görünür değil midir o? ve İsa on emir yasasına onay vermedi mi ve diğer bütün insanlar budala, günahkâr ve değersiz değil midir?"

Şeytan cevap verdi: "Bir budalayı havanda buğdayla birlikte dövüp anırtsan da budalalığı çıkıp gitmez ondan. Eğer İsa en yüce insansa sen de onu en yüce derecede sevmelisin; onun on emir yasasını nasıl onayladığını işit şimdi: şabat* günüyle ve dolayısıyla şabatın Tanrısıyla alay etmedi mi? onun yüzünden öldürülmüş olanları öldürmedi mi? zina yapan kadının cezasını kaldırmadı mı? onu destekleyenlerin emeğini çalmadı mı? Pilatus'un** önünde kendini savunmaya gerek görmediğinde yalancı tanıklık yapmış olmadı mı? havarileri için dua ettiğinde ve onları evlerine almayı reddedenlerin karşısında onlara ayaklarındaki tozu silkeleyip gitmelerini buyurduğunda imrenmedi mi? sana söylüyorum, bu on emri ihlal etmeden hiçbir erdem varolamaz; İsa tümüyle erdemdi ve kurallara göre değil itkilerine göre hareket etti."

---

* Şabat (Sebt): İbrani takviminin yedinci günü olan kutsal gün.
** Pilatus: Dönemin eyalet valisi. İsa'nın yargılanmasında yer aldı.

-pulse: not from rules.

When he had so spoken: I beheld the Angel who stretched out his arms embracing the flame of fire & he was consumed and arose as Elijah.

Note. This Angel, who is now become a Devil, is my particular friend; we often read the Bible together in its infernal or diabolical sense which the world shall have if they behave well.

I have also: The Bible of Hell: which the world shall have whether they will or no.

One Law for the Lion & Ox is Oppression

O böyle konuşurken, kollarını açıp ateşin alevlerini saran Meleğe baktım ki Melek ateşte yok olup sonra İlyas olarak belirdi.

Bil ki; şimdi bir Şeytan olan bu Melek benim özel dostumdur, İncil'i cehennemî veya şeytanî anlamıyla sık sık birlikte okuruz, iyi hareket ettiği takdirde dünyanın da kavrayacağı anlamıyla.

Ayrıca, Cehennem İncili de var bende: istese de istemese de dünya bunu kavrayacaktır.

Aslan ve Öküz için bir Yasa, Zulümdür.

A Song of Liberty

1. The Eternal Female groand! it was heard over all the Earth.
2. Albions coast is sick, silent; the American meadows faint!
3. Shadows of Prophecy shiver along by the lakes and the rivers and mutter across the ocean. France rend down thy dungeon;
4. Golden Spain burst the barriers of old Rome;
5. Cast thy keys O Rome into the deep down falling, even to eternity down falling,
6. And weep!
7. In her trembling hands she took the new born terror howling;
8. On those infinite mountains of light now barr'd out by the atlantic sea, the new born fire stood before the starry kings!
9. Flag'd with grey brow'd snows and thunderous visages the jealous wings wav'd over the deep.
10. The speary hand burned aloft, unbuckled was the shield, forth went the hand of jealousy among the flaming hair, and

Özgürlük Şarkısı

1. İnledi Ebedi Dişi! bütün Yeryüzünde duyuldu sesi:

2. Albion* kıyısı hasta, suskun; Amerikan çayırları soluyor!

3. Kehanetin Gölgeleri titreşiyor göller ve nehirler boyunca ve mırıldanıyor okyanusun bir yakasından diğer yakasına: Fransa, yık zindanını!

4. Altın İspanya, patlat eski Roma'nın bentlerini!

5. Anahtarlarını fırlatıp at, Ey Roma, derinlerden aşağı, hatta sonsuzluktan aşağı doğru.

6. Ve gözyaşı dök!

7. Titreyen ellerine aldı yeni doğmuş dehşeti inleyerek;

8. Şimdi atlantik denizinin engellediği bu sonsuz ışık dağlarının üstünde, yıldızlı kralın önünde durdu yeni doğmuş ateş!

9. Beyaz kaşlı karlarla ve şiddetli çehrelerle işaretlenmiş halde, kıskanç kanatlar dalgalandı derinliğin üzerinde.

10. Mızrak biçimli el yandı havada, çözüldü kalkan, kıskançlığın eli çıktı alevli saçların arasından ve yıldızlı geceye savurup attı yeni doğmuş mucizeyi.

---

* Albion: Britanya Adası'nın bilinen en eski adı.

hurl'd the new born wonder thro' the starry night.

11. The fire, the fire, is falling!

12. Look up! look up! O citizen of London enlarge thy countenance: O Jew, leave counting gold, return to thy oil and wine: O African! black African! (go, winged thought widen his forehead.)

13. The fiery limbs, the flaming hair, shot like the sinking sun into the western sea.

14. Wak'd from his eternal sleep, the hoary element roaring fled away:

15. Down rushd beating his wings in vain the jealous king; his grey brow'd councellors, thunderous warriors, curl'd veterans, among helms, and shields, and chariots horses, elephants: banners, castles, slings and rocks,

16. Falling, rushing, ruining! buried in the ruins, on Urthona's dens.

17. All night beneath the ruins, then their sullen flames faded emerge round the gloomy king.

18. With thunder and fire: leading his starry hosts thro' the waste wilderness

11. Ateş, ateş dökülüyor!

12. Bak! Yukarı bak! Ey Londra yurttaşı, büyüt ufkunu! Ey Yahudi, bırak altın saymayı; yağına ve şarabına dön! Ey Afrikalı! siyah Afrikalı! (Git, kanatlı düşünce, onun çehresini genişlet.)

13. Ateşten uzuvlar, alevli saçlar batı denizine kaydı batan güneş gibi.

14. Ebedi uykusundan uyandı yaşlanıp ağarmış olan, uğultuyla çekip gitti.

15. Kıskanç kral aşağı düştü, kanatlarını beyhude yere çırparak; onun beyaz kaşlı danışmanları, gümbürdeyen savaşçıları, bukleli emektarları, miğferler ve kalkanlar arasında, savaş arabaları, atlar, filler, sancaklar, hisarlar, mancınıklar ve taşlar arasında,

16. Düşüyor, saldırıyor, yıkıyorlar! yıkıntılara gömülmüş halde, Urthona'nın* mağaraları üzerinde.

17. Bütün gece harabeler altında; sonra, küskün alevleri solarken, beliriyorlar mahzun kralın etrafında.

18. O, gök gürültüsü ve ateşlerle, yıldız ordularını ıssız kırlardan geçirerek, on emrini ilan ediyor, ışıltılı gözkapaklarını koyu bir umutsuzlukla çevirip derinliğin üzerine,

---

* Urthona: William Blake'in başka metinlerinde söz ettiği dört Zoa'dan biridir. İlham, yaratıcılık ve marangozluk ilahıdır. Hem kuzeyi hem de bireydeki hayal gücünü temsil eder.

he promulgates his ten commands,
glancing his beamy eyelids over the
deep in dark dismay,
19. Where the son of fire in his eastern
cloud, while the morning plumes her gol-
-den breast,
20. Spurning the clouds written with
curses, stamps the stony law to dust,
loosing the eternal horses from the caves
of night, crying Empire is no more!
and now the lion & wolf shall
cease.

Chorus

Let the Priests of the Raven of dawn,
no longer in deadly black, with hoarse note
curse the sons of joy. Nor his accepted
brethren whom tyrant, he calls free; lay the
bound or build the roof. Nor pale religious
letchery call that virginity, that wishes
but acts not!
For every thing that lives is Holy

19. Orada ateşin oğlu doğudaki bulutundayken ve gündoğumu altın göğsünü sereserpe açarken,

20. Lanetle yazılmış bulutları defederek, taştan yasayı toza çeviriyor, ebedi atları gecenin mağaralarından salarak, haykırıyor: *İmparatorluk bitti artık!*
ve aslan ile kurt da yok olacak şimdi.

Koro

Seher vaktinin Kuzgun Rahipleri, artık ölüm siyahına bürünmüş halde ve boğuk sesle lanetlemesinler sevincin oğullarını. Ne temel atsın ne de çatı kursun o zalimin özgür saydığı muteber müritler. Ne de solgun dinî şehvet, isteyip de harekete geçmeyene namus adını versin!

Çünkü yaşayan her şey Kutsaldır.

İçindekiler

Sunuş *9*

1. LEVHA *20*

Cennet ile Cehennemin Evliliği

Kitapta anlatılan olayların ana teması gösterilir. Melek (akıl) ile Şeytan (hayal gücü), Cennet ile Cehennem gibi bütünleşir.

2. LEVHA *22*

Girizgâh

Bu şiirde Blake, Rintrah aracılığıyla, duyarsız ve enerjiden yoksun topluma öfkesini dile getirir, Avrupa'da doğmaya başlayan devrimi selamlar.

3. LEVHA *24*

Swedenborgcu düşüncedeki, hayal gücünden yoksun, geleneksel "iyi melek" anlayışı tanımlanır. Bu sırada, kısıtlayıcı yargıları ortadan kaldıracak olan "yeni doğmuş dehşet" devrim sayesinde yeryüzüne yayılmaktadır. Blake'in "zıtlıklar" düşüncesi açımlanır.

4. LEVHA *26*

Şeytan'ın sesi

Blake, önce geleneksel din anlayışında yer alan üç temel yanlışı, sonra Şeytan tarafından dile getirilen ve özgürlükten yana olan karşıt gerçekleri belirtir. İyi melek ile kötü meleğin rekabetini resmeder.

5. ve 6. LEVHALAR *28-30*

Aktif hayal gücünün edilgin akla karşı üstünlüğünü ele alır ve Milton'ın, şair sezgisiyle bu gerçeğe tanıklık etmesini vurgular.

6. ve 7. LEVHALAR *30-32*

Anımsanmaya Değer Bir Düş

"Cehennem Özdeyişleri"nin nasıl kayıt altına alındığı ve şairin bunları nasıl topladığı belirtilir.

7. - 10. LEVHALAR *32-38*

Cehennem Özdeyişleri

Özgürlükten ve hayal gücünden yana yetmiş adet veciz söz, aykırı ve mizahi bir dille ifade edilir.

11. LEVHA *40*

Antik dinlerin kökenine dair vurguların yanı sıra insanlığı kısıtlayan Ruhbanlık sisteminin nasıl oluştuğu da özetlenir.

12. ve 13. LEVHALAR *42-44*

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Şair, iki peygamberle dinin doğası üzerine sohbet eder. İnsanın hayal gücüyle harekete geçen Şiirsel Deha'nın, gerçeğe erişme konusunda, beş duyuyla sınırlanmış olan akıldan daha verimli olduğu gösterilir.

14. LEVHA *46*

Cennetin geri kazanılması ve kurtuluş, duyusal zevklerin gelişimiyle mümkün olacaktır. Bunun vurgulanmasıyla birlikte ressam-şairin rolü belirmeye başlar.

15. LEVHA *48*

Anımsanmaya Değer Bir Düş

İnsanın yaratıcılığı sayesinde mümkün olan bilginin sürekliliği ve kitaplar yaparak kendini ifade edebilen sanatçının durumu mecazlar aracılığıyla anlatılır. Blake de orada anlatılanlara benzer şekilde kendi kitaplarını "cehennemî yöntemler" kullanarak yaratır.

16. ve 17. LEVHALAR *50-52*

İnsanlar bir yanda tüketiciler, diğer yanda yaratıcılar olarak sınıflandırılır. Tanrı'nın bu gerilim dolayımıyla belirmesi ve bunu ilk fark edenin İsa olması vurgulanır.

17. - 20. LEVHALAR *52-58*

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Blake ve Swedenborgcu melek sonsuzlukta hayali bir gezintiye çıkarak birbirlerine yazgılarını gösterirler. Melek, geleneksel din anlayışının sözcüsüdür.

21. ve 22. LEVHALAR *60-62*

Akılcı meleğin yaklaşımlarının genel bir eleştirisi yapılır, bu eleştirinin dayanağı Blake'in zıtlıklar kuramıdır.

22. - 24. LEVHALAR *62-66*

Anımsanmaya Değer Bir Düş

Bir yanda insanla bütünleşen Tanrı, diğer yanda geleneksel algıya uygun bir melek vardır. Melek sonunda ikna olur ve Blake'le dost haline gelir. Birlikte, Cehennem İncili'ni okurlar. Cennet ile Cehennem arasındaki sınır kalkar.

25. - 27. LEVHALAR *68-72*

Özgürlük Şarkısı

Devrime ve zihnin özgürleşmesine bir övgü yazılır. Şeytan ile meleğin birliği sağlamıştır bu zaferi. Hayal gücü sahibi insanın Tanrı'yla eşitlenmesi sayesinde artık yaşayan her şey kutsallaşır. Zulüm son bulur ve sanatçı özgürleşir.

Romantik Çağ'ın şairi William Blake (1757-1827) iki yüz yıldır Aldous Huxley gibi yazarlardan Bob Dylan gibi müzisyenlere kadar geniş bir kesime esin kaynağı oldu. En yetkin eseri sayılan *Cennet ile Cehennemin Evliliği*'nde dinin ve kurumların insana giydirdiği örtüleri kaldırmaya çalıştı. Kutsal kitapları çağrıştıran ama arkaik söyleme kapılmayan özgün bir dil yaratarak, geleneksel bakışların ötesine geçti. İmparatorluğa karşı devrimin, akla karşı hayal gücünün, her tür baskıya karşı özgürlüğün felsefesini yaparken, insandaki haz ve sevinç duygularını yüceltti.

ISBN: 978-605-314-093-1

9 786053 140931

THG
0265801
LHG